Memo ten behoeve van aparte agendering van verordening rioolheffing op commissievergadering S&B op 29 oktober 2026

Aanleiding en doel

- Het Presidium heeft besloten de verordening rioolheffing 2027 apart te behandelen in de commissievergadering van 29 oktober 2026, los van de begrotingsbehandeling. Daarmee is invulling gegeven aan het verzoek van de CDA-fractie.

Doel van de bespreking is drieledig:

1. **Context en verantwoording**: helder krijgen waarom de rioolheffing in 2027 met 37,28% stijgt (na een stijding van 4,25% in 2026), welke oorzaken liggen daaraan ten grondslag en welke keuzes liggen daarin besloten;
2. **Doorkijk**: inzicht krijgen in de jaren ná 2027, omdat het besluit in 2027 niet los staat van het meerjarige tariefpad dat op basis van de eigen ramingen van de gemeente verder stijgt (gelegen in ontwikkeling exploitatielasten);
3. **Structurering**: de hieronder opgenomen dilemma's en vragen zijn bedoeld als leidraad, zodat zowel de commissie als het college zich gericht kunnen voorbereiden.

De bespreking is geen heropening van de begrotingsbehandeling: de begroting zelf wordt in de raadsvergadering van 5 november behandeld. Het gaat hier om de verordening en de daaraan ten grondslag liggende tariefontwikkeling.

I. Kernfeiten in het kort

Jaar	Tarief	Stijging
2025	€ 243,00	+1,0% (na **voorziene** demping van €450.000 uit de buffer die uiteindelijk €812.000 bleek)
2026	€ 253,32	+4,25% (na demping van € 450.000 uit de buffer)
2027	€ 347,76	**+37,28%** (zonder demping)

- **Demping**: In 2026 is gekozen om het tarief te dempen met €450.000. In de Begroting 2027 blijft het restsaldo van **€ 542.000** in 2027-2030 volledig ongemoeid. Indicatief: volledige verhoging en niet inzetten van demper komt komend jaar overeen met ca. € 44 per aanslag;
- **Kostenontwikkeling**: het exploitatiebudget riolering (reparaties, storingen, reiniging en inspecties) steeg van € 1,245 mln (Begroting 2024) naar € 2,213 mln (Begroting 2027), +78% in drie jaar, doorlopend naar ca. € 2,9 mln in 2030;
- **Investeringspiek**: de investeringen riolering bedragen ca. € 12,4 mln (2026) en € 9,2 mln (2027); de bijbehorende kapitaallasten moeten binnen het gesloten systeem (100% kostendekkendheid) volledig via de heffing worden gedekt; De kapitaallasten zijn voorzien

en leiden niet tot een substantiële stijging die gedempt moet worden. In planvorming rondom vernieuwing riolering Adegeest is hier rekening mee gehouden.

- **Informatievoorziening**: de ontwikkeling van de buffer (belangrijk voor de tariefontwikkeling) is uit de stukken lastig te destilleren. Om de rol van de buffer in de tariefvorming te kunnen volgen én te controleren, lijkt een consistente rapportage van alle mutaties op de voorziening in alle begrotingsstukken en jaarstukken (begroting, voorjaarsnota, najaarsnota, jaarrekening) noodzakelijk. Gezien de ontwikkeling van de exploitatielasten, is het belang van goede informatievoorziening en (apart) wegingsmoment substantieel.

- **Toekomst**: op basis van de eigen ramingen (de baten taakveld van 7.2) stijgt het tarief na 2027 naar verwachting verder. Het zal indicatief richting € 417 in 2030 doorontwikkelen (stijging van ruim 70% t.o.v. het tarief 2025). Dat zijn substantiële stijgingen die context en uitleg verdienen, indien de raad deze keuze overweegt.

- **Lopende analyse informatiebrief 74**: in informatiebrief 74 is toegezegd dat de analyse van de budgetoverschrijdingen (Raadhuislaan e.o. € 2,0-2,5 mln; Adegeest fase 1 € 2,8-3,2 mln) **uiterlijk medio december 2026** met de raad wordt gedeeld. Het is op dit moment niet duidelijk of deze budgetoverschrijdingen (gezien feit dat riolering via gesloten systeem wordt gefinancierd) gevolgen hebben voor toekomstige tariefontwikkeling van de rioolheffing.

II. Dilemma's die voorliggen

1. **Timing versus termijnen.** De analyse van de budgetoverschrijdingen is voor de vaststelling van de verordening nog niet beschikbaar. Vaststellen vóór de analyse houdt in dat de raad een fors tarief vaststelt zonder volledig beeld van de oorzaken; wachten tot na de analyse vraagt om een route waarin de verordening later dan de begroting wordt vastgesteld (dat komt vaker voor, maar vergt afstemming over de termijnen voor heffing en invordering). Beide routes zijn verdedigbaar. Deze bespreking is bedoeld om die afweging expliciet te maken. Beide opties zijn, hoewel de ene ambtelijk extra werk zal geven, mogelijk.

2. **Dempen of bewaren.** Het restsaldo van € 542.000 is de laatste dempingscapaciteit. Inzetten in 2027 verlaagt het tarief aanzienlijk (ca. € 44 per aanslag), maar is eenmalig: daarna is de buffer leeg, terwijl de ramingen voor 2028-2030 op verdere stijgingen duiden. Bewaren betekent dat de volle sprong bij de inwoner terechtkomt, maar behoudt ruimte voor latere jaren. Ook hier is geen evident "goed" antwoord, maar de bespreking moet duidelijk maken welke afweging het college maakt en of die past bij de dempingsrol die de voorziening sinds 2023 vervult.

3. **Rekenkundig noodzakelijk of bestuurlijk gekozen.** Binnen het gesloten systeem volgt het tarief grotendeels uit de lasten. De feitelijke stuurknoppen van de raad liggen op andere plekken: het laten groeien van de exploitatielasten, de fasering van investeringen, de inzet van de buffer en de keuze óf de in 2023 gecommuniceerde tariefkoers wordt bijgesteld. Bij dat laatste is nog de aanvullende keuze wanneer en hoe een afwijking (en tariefsprong) aan de raad voorgelegd. Met de huidige keuze voor 40% tariefverhoging wijkt de raad expliciet af van de kaders van het IWKP wat de raad zélf heeft vastgesteld.

4. **Verwachtingsmanagement richting bewoners.** De stijging is fors, direct merkbaar en roept vragen op. Een bespreking die oorzaken eerlijk uiteenlegt (ook waar het níet aan ligt) voorkomt dat verklaringen achteraf als ongeloofwaardig worden ervaren. Dat vraagt om een college-inbreng die zelf de differentiatie aanbrengt tussen de drie pijlers: kapitaallasten uit de investeringspiek, structureel hogere exploitatielasten en het vervallen van de eenmalige demping. Voorkomen moet worden dat de indruk ontstaat dat deze tariefverhoging komt door aankoop van de Zilverfabriek, start bouw van het zwembad, problematiek in Adegeest of overschrijding van het project Raadhuislaan.

5. **Informatievoorziening**: om een tariefontwikkeling van deze orde goed te kunnen beoordelen is structurele en duidelijk informatievoorziening aan de raad nodig. Het vergde van de fractie de nodige inspanning om de cijfers op orde te krijgen. Diverse begrotingen, najaarsnota's, voorjaarsnota's en jaarrekeningen moesten naast elkaar worden gelegd. De kosten voor riolen in Voorschoten zijn al diverse jaren een aandachtspunt en tegenvallers liggen dan op de loer. Om de controlerende taak van de raad goed in te vullen en daar waar nodig bij te sturen (een voorziening aanvullen of inzetten van huidige demper zou een politieke keuze kunnen zijn) is het cruciaal dat de raad structureel en duidelijk geïnformeerd wordt hoe de voorziening wordt ingezet, wat de stand is, hoe de kosten zich ontwikkelen en daarmee uiteindelijk ook de tariefontwikkeling eruitziet.

III. Vragen ter structurering van het debat

1. **Opbouw van de stijging**: Kan het college de sprong van +4,25% (2026) naar +37,28% (2027) uitsplitsen naar de drie oorzaken (kapitaallasten nieuwe investeringen, stijgende exploitatielasten, vervallen van de demping), met bedragen?

2. **Demping**: Is overwogen het restsaldo van € 542.000 in te zetten ter demping van het tarief 2027? Zo nee, op grond waarvan, en wat is de beoogde bestemming van dit saldo in 2027-2030? Is ophogen van het saldo van de voorziening een optie?

3. **Timing**: Is vaststelling van de verordening na het verschijnen van de analyse (medio december) juridisch en praktisch mogelijk? Is dit politiek wenselijk? Wat zijn de gevolgen voor de heffing en invordering over 2027 als we het later vaststellen?

4. **Meerjarig beeld**: Wanneer ontvangt de raad een bijgestelde, meerjarige tariefprognose, vergelijkbaar met de tabel die in 2023 aan de raad is voorgelegd (€ 235,32 in 2023 tot € 301,01 in 2035)? Hoe verhouden de geraamde baten voor 2028-2030 zich tot de te passen tarieven? Kan de tariefprognose de stijging per jaar gesplitst worden naar de drie oorzaken die worden genoemd in vraag 1, zodat helder wordt: waaruit volgt de stijging?

5. **Afspraken en in de gaten gehouden kaders**: hoe verhoudt de stijging tot de IWKP-afspraak van maximaal 3% per jaar (exclusief inflatie) en de toezegging om bij grote mutaties een tussentijdse IWKP-aanpassing aan de raad voor te leggen? Is de afwijking als als beslispunt aan de raad voorgelegd, zoals het IWKP voorschrijft?

6. **Exploitatielasten**: Wat is de concrete onderbouwing van de stijging van het exploitatiebudget van € 1,245 mln naar € 2,213 mln (+78%), gegeven dat de omschrijving van de werkzaamheden (reparaties, verhelpen storingen, reiniging en inspecties) ongewijzigd is gebleven? Om welke delen van het riool gaat dat? Waarom is die stijging structureel? Waarom is die stijging pas later verwerkt en niet eerder?

7. **Informatievoorziening**: Welke lessen trekt de commissie uit de informatievoorziening met betrekking tot de kostenontwikkeling van de riolering? Hoe kan duidelijker worden geschetst wat wel en wat niet (reguliere vervangprojecten zoals Adegeest) van invloed zijn op een tariefsprong van 40%? Hoe kan een tariefsprong van 40% duidelijk worden gecommuniceerd en wat zijn de beïnvloedingsmomenten die de raad heeft voorafgaand aan de behandeling van de verordening in de begrotingsraad?

IV. Wat de bespreking moet opleveren

- Een gedeeld beeld bij de raad van de opbouw en de oorzaken van de stijging;

- Duidelijkheid over de afweging rondom de demping (beslispunt, eventueel aanvullen/uitspraak over ontwikkeling voorziening, dan wel een expliciet besluit om niet te dempen);

- Een beslispunt over evt. route van vaststelling (vóór dan wel na de analyse van medio december), inclusief de termijnconsequenties;

- Een toezegging over het moment waarop de raad het bijgestelde meerjarige tariefbeeld ontvangt.
- Verbetering van de informatievoorziening over de kostenontwikkeling en de tariefontwikkeling m.b.t. riolering.

Deze memo is opgesteld ter structurering van de bespreking en bevat geen fractiestandpunt.